

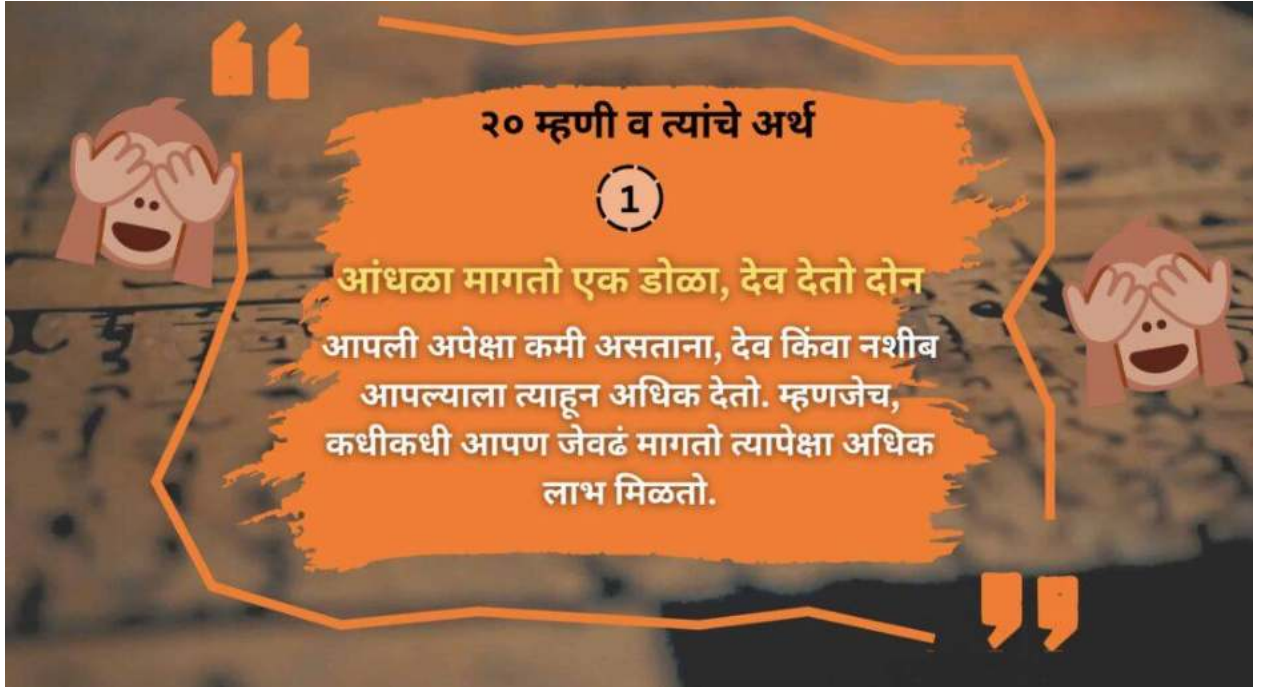

<https://prashnuttarmarathi.com/>

मराठी म्हणी आणि त्यांचे अर्थ (Marathi Mhani With Meaning)- ५० म्हणींच्या उदाहरणांसह सखोल चर्चा

मराठी भाषेत असंख्य म्हणी आहेत, ज्या आपल्या संस्कृतीचं प्रतिबिंब आहेत. या म्हणी केवळ शब्द नसून त्यातून एक जीवनमूल्य शिकायला मिळतं. विविध प्रसंगांना योग्य ते मार्गदर्शन देणाऱ्या या म्हणी आपल्या दैनंदिन जीवनात लागू पडतात. आज आपण अशाच ५० लोकप्रिय मराठी म्हणींचा वापर करून त्यांचे अर्थ आणि त्यांचे जीवनातील उदाहरणे पाहू.

१. आंधळा मागतो एक डोळा, देव देतो दोन

मराठी म्हणी व त्यांचे अर्थ

अर्थ: आपल्याला कमी गोष्ट हवी असते, पण नशिबाने जास्त मिळतं.

वापर: रामन नवीन नोकरीसाठी प्रयत्न केला होता, पण त्याला एका ऐवजी दोन चांगल्या संधी मिळाल्या; खरंच, आंधळा मागतो एक डोळा, देव देतो दोन.

२. करावे तसे भरावे

अर्थ: आपण जे करतो त्याचे फळ आपल्याला मिळतं.

वापर: रवीने आपल्या मित्रांना मदत केली होती, त्याचा परिणाम म्हणून त्यालाही वेळ आली तेव्हा सर्वांनी मदत केली; करावे तसे भरावे हेच खरं!

३. थेंब थेंब तळे साचे

अर्थ: लहान लहान प्रयत्नांनी मोठं साध्य होतं.

वापर: शशिकला दररोज थोडं थोडं बचत करत होती, आणि काही वर्षांनी तिने मोठं घर खरेदी केलं; थेंब थेंब तळे साचे म्हणूयाचा अर्थ तिच्या आयुष्यात लागू झाला.

४. हातचे सोडून पळत्या मागे धावू नये

अर्थ: हातातल्या गोष्टींची कदर न करता फक्त स्वप्नांच्या मागे धावू नये.

वापर: मोहनला चांगली नोकरी होती, पण त्याने ती सोडून नवीन काहीतरी शोधण्याचा विचार केला, त्यावेळी त्याच्या वडिलांनी त्याला सांगितलं, हातचे सोडून पळत्या मागे धावू नये.

५. ओढा तिथे पाणी

अर्थ: जिथे आपली इच्छा असते तिथेच प्रयत्न होतात.

वापर: अनिकेतने संगीत शिकायचं ठरवलं आणि त्याने त्यात प्रचंड मेहनत घेतली, कारण ओढा तिथे पाणी असं म्हणतात.

६. नवसाला पावणे

अर्थ: देवाला केलेली मागणी पूर्ण झाल्यावर त्याचे आभार मानणं.

वापर: सुषमाने आपल्या मुलाचं शिक्षण पूर्ण होण्यासाठी नवस केला होता आणि तो पूर्ण झाला; ती म्हणाली, नवसाला पावणे म्हणून मी देवाचे आभार मानले.

७. वेळ येईल तेव्हा उपाय काढावा

अर्थ: संकट आलं की त्यावर उपाय शोधावा.

वापर: परीक्षेच्या तयारीसाठी चिंतित असलेल्या राधाला तिची आई सांगते, वेळ येईल तेव्हा उपाय काढावा, आतापासून काळजी करू नकोस.

८. घोडं अडवलं आणि लष्कर चाललं

अर्थ: मूळ काम थांबवून अनावश्यक गोष्टींमध्ये लक्ष घालणं.

वापर: नवीन प्रोजेक्ट सुरु करण्याऐवजी छोट्या गोष्टींमध्ये वेळ घालवणाऱ्या टीमला मॅनेजर म्हणाला, घोडं अडवलं आणि लष्कर चाललं असं करू नका.

९. सोंगाड्याच्या घरचे रडणे

अर्थ: बाहेरून आनंदी दिसणारे लोक आतून दुःखी असू शकतात.

वापर: बाळासाहेब कधीच त्याच्या दुःखाचं प्रदर्शन करत नाही, पण सोंगाड्याच्या घरचे रडणे हे त्याचं खरं रूप आहे.

१०. गाढवाचं गुळात तोंड

अर्थ: अयोग्य व्यक्तीला चांगल्या गोष्टींचं महत्त्व कळत नाही.

वापर: राजेशला चांगली नोकरी मिळाली, पण त्याला त्याचं महत्त्व कळलं नाही; त्याच्याबद्दल लोक म्हणत, गाढवाचं गुळात तोंड.

११. नागिणीचे पोर अंगणात खेळते

अर्थ: धोक्याच्या परिस्थितीतसुद्धा ती सोडून देणं कठीण असतं.

वापर: चांगली संधी असूनही गाव सोडायला नको म्हणून सोपान गावातच राहिला, कारण नागिणीचे पोर अंगणात खेळते.

१२. शेळपटासमोर पेंड टाकावी

अर्थ: योग्य व्यक्तीकडे चांगल्या गोष्टींची कदर नसते.

वापर: राजेशला मोठं काम देऊनही त्यानं त्याचं महत्त्व समजून घेतलं नाही; शेळपटासमोर पेंड टाकावी म्हणावी लागली.

१३. नाचता येईना अंगण वाकडे

अर्थ: आपल्याच चुकीसाठी इतरांवर दोष देणं.

वापर: नवीन डिझाइन चुकलं म्हणून त्यानं सांगितलं की ऑफिसचं उपकरण योग्य नव्हतं, तेव्हा बॉस म्हणाले, नाचता येईना अंगण वाकडे.

१४. खाईन तर तुपाशी नाहीतर उपाशी

अर्थ: दर्जेदार गोष्टींचाच स्वीकार करणं.

वापर: मीनाला फक्त दर्जेदार कपडे हवे असतात; ती नेहमी म्हणते, खाईन तर तुपाशी नाहीतर उपाशी.

१५. डोंगराला धक्का दिला आणि उंदीर निघाला

अर्थ: मोठ्या प्रयत्नांतून लहान परिणाम मिळणं.

वापर: अनेक महिन्यांचं काम केल्यानंतरही प्रोजेक्टचं यश अगदी कमी होतं, डोंगराला धक्का दिला आणि उंदीर निघाला.

१६. गरजवंताला अक्कल येते

अर्थ: संकटात माणूस शहाणा होतो.

वापर: जब माणसाला कामाची गरज असते, तेव्हा तो खूप कष्ट घेतो; गरजवंताला अक्कल येते.

१७. सावत्र आईचं प्रेम कधी उघडं पडत नाही

अर्थ: खोटं प्रेम लवकरच उघड होतं.

वापर: मनोजच्या कंपनीत खोटं काम करणाऱ्या माणसाचा भेसळ उघड झाला, कारण सावत्र आईचं प्रेम कधी उघडं पडत नाही.

१८. उल्हासाच्या लग्नाला नको खवट बायको

अर्थ: आनंदी प्रसंगी त्रासदायक गोष्टी नकोत.

वापर: लग्नात सगळं छान चाललं होतं, पण एका व्यक्तीने वातावरण बिघडवलं; उल्हासाच्या लग्नाला नको खवट बायको.

१९. काकणभर सरस

अर्थ: थोडं अधिक चांगलं असणं.

वापर: अमोलचा डिझाइन त्याच्या सहकाऱ्यांपेक्षा काकणभर सरस होतं.

२०. काट्याने काटा काढणे

अर्थ: वाईट गोष्टींवर वाईट उपाय शोधणं.

वापर: समस्या सोडवण्यासाठी त्याने दुसऱ्या समस्येचा वापर केला, काट्याने काटा काढणे हेच खरं.

२१. खिसा रिकामा आणि गाजर हाती

अर्थ: आर्थिक तंगी असताना मोठ्या अपेक्षा ठेवणं.

वापर: संदीपकडे पैसे नव्हते, पण तो महागडी गाडी खरेदी करण्याची स्वप्नं बघत होता, त्यामुळे मित्रांनी त्याला म्हटलं, खिसा रिकामा आणि गाजर हाती असं करू नकोस.

२२. कुणी खाईन म्हणतो, कुणी पिईन म्हणतो

अर्थ: प्रत्येकाची वेगवेगळी मागणी असते.

वापर: प्रोजेक्टसाठी एक निर्णय घेण्याचं काम चाललं होतं, पण प्रत्येकाची वेगळीच मतं होती. शेवटी, टीम लीडरने म्हणालं, कुणी खाईन म्हणतो, कुणी पिईन म्हणतो.

२३. खुळं घराभोवती फेडी मारतं

अर्थ: अज्ञान व्यक्तीचं अवास्तव वागणं.

वापर: बाबासाहेबांच्या गावात एका माणसाने अजिबात विचार न करता मोठं कर्ज घेतलं, आणि त्याच्या व्यवहारात सगळं गोंधळ झाला, त्याला गावातील लोक म्हणाले, खुळं घराभोवती फेडी मारतं.

२४. वरच्या माळावर धान्य नाही आणि सांगतो गोष्टी मोठ्या

अर्थ: वास्तविक साधन नसतानाही मोठ्या गोष्टींचं प्रदर्शन करणं.

वापर: गणपतीकडे अजिबात पैसे नव्हते, पण तो मोठं लग्न करणार असल्याचं सांगत होता, यावर लोक म्हणाले, वरच्या माळावर धान्य नाही आणि सांगतो गोष्टी मोठ्या.

२५. भिंतीला कान असतात

अर्थ: गोपनीय गोष्टी कुठेही पसरू शकतात.

वापर: ऑफिसमध्ये महत्वाची माहिती असताना, टीम लीडरने इतरांशी बोलताना सतर्क राहावं, असं सांगितलं; कारण भिंतीला कान असतात.

२६. शहाण्याला शब्दाचा मार

अर्थ: समजूतदार व्यक्तीला थोडं सांगितलं तरी समजतं.

वापर: रमेशने काम चांगलं केलं नाही, तेव्हा बॉसने त्याला फक्त एक शब्द सांगितला, कारण शहाण्याला शब्दाचा मार पुरेसा असतो.

२७. झाड पाहावं फळांवरून

अर्थ: माणसाचं मूल्य त्याच्या कामावरून ओळखलं जातं.

वापर: नंदिनीचा व्यवसाय पाहून तिच्या कामाचं यश लोकांनी ओळखलं, आणि त्यांनी म्हटलं, झाड पाहावं फळांवरून.

२८. सोनाराने ठोकले पण भरणान्याचे कौशल्य

अर्थ: दुसऱ्याच्या कामावर स्वतःचं श्रेय घेणं.

वापर: संजयने सगळं काम केलं, पण त्याचा बॉस त्याचं श्रेय स्वतः घेत होता; सोनाराने ठोकले पण भरणान्याचे कौशल्य हीच परिस्थिती होती.

२९. आपलं तोंड वाकडं, आरसा काय करणार

अर्थ: स्वतःच्या चुकीसाठी इतरांना दोष देणं.

वापर: निलेशच्या चुकीसाठी इतरांना दोष दिला जात होता, तेव्हा सर्वांनी त्याला म्हटलं, आपलं तोंड वाकडं, आरसा काय करणार.

३०. अडले हरी, कौडी फोडली तरी वरी

अर्थ: अडचणीच्या वेळेत योग्य निर्णय घेणं.

वापर: गावात पूर आल्यावर पाण्याचं व्यवस्थापन करणं कठीण होतं, पण गावातील लोकांनी मिळून काहीतरी तोडगा काढला; अडले हरी, कौडी फोडली तरी वरी.

३१. एक ना धड भाराभर चिंध्या

अर्थ: एकही काम व्यवस्थित न होणं.

वापर: प्रणवने अनेक प्रोजेक्ट्स एकत्र घेतले, पण एकही पूर्ण करू शकला नाही, यामुळे त्याला एक ना धड भाराभर चिंध्या म्हणावं लागलं.

३२. उद्या काय होईल सांगता येत नाही

अर्थ: भविष्याचं अचूक भाकीत करणं कठीण आहे.

वापर: राहुल उद्याच्या दिवसाची पूर्ण योजना करत होता, तेव्हा त्याच्या मित्राने सांगितलं, उद्या काय होईल सांगता येत नाही, म्हणून सावध राहा.

३३. आळसाच्या तंबाखूत वेळेला काही लागणार नाही

अर्थ: आळसामुळे वेळेवर काम पूर्ण होणं नाही.

वापर: रोहन नेहमीच आळस करतो, त्याचं काम कधीच वेळेवर होत नाही, म्हणून त्याच्या बाँसने सांगितलं, आळसाच्या तंबाखूत वेळेला काही लागणार नाही.

३४. उंटावरून शेळ्या हाकणे

अर्थ: अनियंत्रित परिस्थितीत वागणं.

वापर: व्यवस्थापनात चूक झाल्यामुळे सगळं गोंधळून गेलं, उंटावरून शेळ्या हाकणे हाच प्रकार झाला.

३५. हत्तीची लढाई आणि मुंग्यांची मरणं

अर्थ: मोठ्या लोकांच्या भांडणात छोट्यांचं नुकसान होतं.

वापर: दोन मोठ्या कंपन्यांच्या स्पर्धेमुळे लहान उद्योगांना नुकसान झालं; त्यासाठी लोकांनी म्हटलं, हत्तीची लढाई आणि मुंग्यांची मरणं.

३६. एका मुळावर दोन पिकं येत नाहीत

अर्थ: एकाच साधनातून दोन मोठे लाभ मिळणं कठीण असतं.

वापर: शेतकऱ्याने एकाच शेतात दोन वेगवेगळी पिकं घेण्याचा प्रयत्न केला, पण ते फसलं, कारण एका मुळावर दोन पिकं येत नाहीत.

३७. घरचं राखून परकं शिकवणं

अर्थ: आपल्या स्वतःच्या गोष्टींचं न बघता इतरांच्या गोष्टींत लक्ष घालणं.
वापर: शेजाऱ्याच्या मुलाचं शिक्षण बघण्याऐवजी आपल्या मुलांच्या शिक्षणावर लक्ष ठेवावं, कारण घरचं राखून परकं शिकवणं योग्य नाही.

३८. डोळे आड सोंड नाही

अर्थ: आपल्याला दिसत नाही म्हणून गोष्ट अस्तित्वात नाही असं नाही.
वापर: समस्या लपवण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या लोकांना सांगण्यात आलं, डोळे आड सोंड नाही, त्यामुळं तोंडसफाई करून काही साधणार नाही.

३९. नाचता येईना अंगण वाकडं

अर्थ: आपल्याच चुकांसाठी इतरांना दोष देणं.
वापर: नवीन टारगेट पूर्ण न झाल्यामुळे टीमने वातावरणावर दोष टाकला, पण टीम लीडरने सांगितलं, नाचता येईना अंगण वाकडं.

४०. पाय धरावे तेव्हा पाय नसावे

अर्थ: योग्य वेळ आली तेव्हा साधन उपलब्ध नसणं.
वापर: कंपनीला अचानक ऑर्डर आली, पण त्या वेळी आवश्यक साधनं नव्हती, त्यामुळे सगळ्यांनी म्हटलं, पाय धरावे तेव्हा पाय नसावे.

४१. आधी पोट भरा मग धर्म करा

अर्थ: भुकेल्याला आधी अन्न आणि नंतर शिक्षण हवं असतं.
वापर: गरीबांना आधी खायला दिलं पाहिजे, मग त्यांना बाकी गोष्टी शिकवू शकतो, कारण आधी पोट भरा मग धर्म करा.

४२. थोडीशी माती मस्तकावर

अर्थ: छोट्या गोष्टींनी मोठं नुकसान होणं.
वापर: छोट्या चुकांमुळे कंपनीचं नुकसान झालं, थोडीशी माती मस्तकावर असं म्हणावं लागलं.

४३. दूध फुकट मिळतंय तर गाय का विकत घ्या

अर्थ: जो उपभोग विनामूल्य आहे, त्यासाठी पैसा का खर्च करावा.
वापर: ऑनलाइन मोफत अभ्यासक्रम उपलब्ध असताना, काही जणांनी ते खरेदी करण्याचा विचार केला, तेव्हा त्यांच्या मित्राने म्हटलं, दूध फुकट मिळतंय तर गाय का विकत घ्या.

४४. येरागबाळ्याचं काम नाही

अर्थ: एखादं काम सोपं नाही.

वापर: मोठं प्रोजेक्ट हाताळताना रोहनने म्हटलं, येरागबाळ्याचं काम नाही हे.

४५. वरदान फुकट मिळत नाही

अर्थ: मोठं यश मिळवण्यासाठी कठोर परिश्रम करावे लागतात.

वापर: जीवनात मोठं यश मिळवण्यासाठी परिश्रम महत्वाचे आहेत, वरदान फुकट मिळत नाही.

४६. एका तीराने दोन शिकार

अर्थ: एकाच प्रयत्नात दोन गोष्टी साध्य होणं.

वापर: राजेशने एका निर्णयाने दोन मोठ्या अडचणी सोडवल्या, यावर त्याच्या मित्रांनी म्हटलं, एका तीराने दोन शिकार.

४७. वेळ येईल तेव्हा सावकाराची किंमत कळते

अर्थ: गरज पडल्यावरच एखाद्याचं महत्त्व समजतं.

वापर: विपत्तीच्या वेळी मदत करणाऱ्या मित्राचं महत्त्व सर्वांना कळलं, कारण वेळ येईल तेव्हा सावकाराची किंमत कळते.

४८. वाळूत तीर मारणं

अर्थ: निष्फळ प्रयत्न करणं.

वापर: त्याने कितीही प्रयत्न केले तरी काहीच साध्य झालं नाही, वाळूत तीर मारणं हेच त्याचं वर्णन.

४९. कोंबडा आरवला तरी पहाट होतेच

अर्थ: कोणतही संकट आलं तरी नियतीचं ठरलेलं घडतंच.

वापर: जगात कितीही समस्या असल्या तरी काळाप्रमाणे सगळं घडतं, कोंबडा आरवला तरी पहाट होतेच.

५०. पोतडीतलं बाहेर काढणं

अर्थ: लपवलेलं उघड करणं.

वापर: मुद्दा संपला असं वाटत असतानाच त्याने जुनं काहीतरी बाहेर काढलं, लोक म्हणाले, पोतडीतलं बाहेर काढणं चाललय काय!

50 Mhani in Marathi With Meaning

Marathi Mhani FAQs (मराठी म्हणी)

मराठी म्हणी म्हणजे काय?

उत्तर: मराठी म्हणी म्हणजे आपल्या संस्कृतीतील जीवनाच्या विविध अनुभवांवर आधारित छोटे आणि प्रभावी वाक्य. या म्हणींमध्ये जीवनातील महत्त्वाच्या शिकवणी, अनुभव, आणि जीवनाचं सार असतं. म्हणी लहान असतात, पण त्यातले अर्थ खूप मोठे आणि सखोल असतात. त्या जनसामान्यांच्या भाषेतून मिळालेल्या गहन विचारांचं प्रतिबिंब दाखवतात.

म्हणींचा वापर कोणत्या प्रसंगी केला जातो?

उत्तर: म्हणींचा वापर वेगवेगळ्या प्रसंगी केला जातो, जसे की एखाद्या गोष्टीचं महत्त्व सांगण्यासाठी, शिक्षण देण्यासाठी, किंवा एखाद्या माणसाच्या वागणुकीवर टीका करण्यासाठी. उदाहरणार्थ, कोणीतरी वेळेचं महत्त्व न समजणारी व्यक्ती असेल, तर "वेळ आल्यावर सावकाराची किंमत कळते" ही म्हण वापरली जाते.

म्हणींचं महत्त्व काय आहे?

उत्तर: म्हणी आपल्या भाषेतील साहित्यात आणि दैनंदिन संभाषणात अत्यंत महत्त्वाच्या आहेत. त्या लोकांच्या सांस्कृतिक आणि सामाजिक जीवनाचे अनुभव मांडतात. मराठी म्हणींच्या माध्यमातून आपण आयुष्यातील विविध अनुभव आणि परिस्थितींचं मोजकं, पण प्रभावी वर्णन करू शकतो. त्या संवाद अधिक समृद्ध करतात आणि वाक्याला आकर्षक बनवतात.

म्हणी कशा तयार होतात?

उत्तर: म्हणी बहुतेकदा जनसामान्यांच्या अनुभवांवर आधारित असतात. आयुष्यातील वेगवेगळ्या घटनांवरून, लोकांनी पाहिलेल्या, अनुभवल्या गोष्टींवरून या म्हणी निर्माण होतात. त्या एक प्रकारे लोकजीवनाचं प्रतिबिंब असतात. अनेकदा ज्या गोष्टी वारंवार अनुभवल्या जातात, त्या लहानशा वाक्यरूपात व्यक्त होऊन म्हणींचं रूप धारण करतात.

म्हणी शिकण्याचं महत्त्व काय आहे?

उत्तर: मराठी म्हणी शिकल्यामुळे आपल्या भाषेचं ज्ञान वाढतं, आणि संवाद अधिक परिणामकारक होतो. या म्हणी जीवनातील महत्त्वाच्या गोष्टी समजावतात आणि कोणत्याही व्यक्तीशी संवाद साधताना त्याचा प्रभाव वाढवतात. त्या ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक वारशाचं जतन करण्याचं माध्यम देखील आहेत, ज्यामुळे पुढच्या पिढींना आपली संस्कृती समजायला मदत होते.

<https://prashnuttarmarathi.com/>